

25.6.2019

EOAK/4929/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Saksin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Ulla-Maija Lindström

KAUPUNGINVALTUUTETUN VIRHEELLINEN MENETTELY LUOTTAMUSTOIMESSA

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan kaupunginvaltuutettu A:n menettelyn. Oulun kaupunginvaltuuston kyselytunnilla 10.9.2018 § 70 käsiteltäessä Oulun keskustan kävelykatujen siivousta ja siisteyttä kaupunginvaltuutettu A käytti keskustelussa puheenvuoron. Kantelussa epäiltiin, että kaupunginvaltuutettu A puheenvuorossaan loukkasi perustuslain 6 ja 7 §:ää sekä kuntalain 29 §:ää ja hallintolain 9 §:ää, kun hän leimasi syrjäytyneitä ihmisiä ihmisroskaksi. Valtuutettu oli kysynyt, ”mitä Oulun kaupunki aikoo tehdä sille ihmisroskalle, jota siellä on yllättävän paljon, siis tarkoitan niitä vähäosaisia ihmisiä, jotka käyttävät ammattimaisesti alkoholia, huumeita, päihteitä ja ovat ottaneet Isokadun nyt kodikseen”. Kantelija viittasi kuntalain 85 §:ään, jossa säädetään virheelisestä menettelystä luottamustoimessa. Kantelussa epäiltiin, että kaupunginvaltuutettu A:n kielenkäyttö ylitti sen, mitä voidaan edellyttää luottamushenkilöltä. Lisäksi kantelija arvosteli Oulun kaupungin poliisilaitoksen menettelyä, kun se jätti tutkimatta valtuutettu A:n lausuman.

2 SELVITYS

Oulun poliisilaitos oli esitutkinnan päätöksellä 21.9.2018 päättänyt, että esitutkintaa ei toimiteta. Päätöksen perusteena oli esitutkintalain 3 §:n 3 momentti ja rikoslain 11 luvun 10 §:n säännös kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Päätöksen mukaan asiassa ei tullut ilmi sellaisia konkreettisia seikkoja, joiden perusteella asiassa olisi syytä epäillä rikosta.

Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja oli erääseen kanteluun 28.9.2018 (EOAK/4869/208) antamallaan ratkaisulla jo arvioinut Oulun poliisilaitoksen menettelyn. Ratkaisun mukaan esitutkintalain sanamuoto jättää esitutkinnan toimittamisesta päättävälle viranomaiselle jossain määrin harkintavaltaa. Pelkkä poliisille tehty rikosilmoitus tai tutkintapyyntö ei siten automaattisesti johda esitutkintaan tai siihen, että jo aloitettu esitutkinta suoritetaan loppuun ja saatetaan syyttäjän syyteharkintaan. Apulaisoikeusasiamiehen sijainen katsoi kantelun ja poliisilaitoksen päätöksen perusteella, ettei asiassa ilmennyt aihetta epäillä tutkinnanjohtajan ylittäneen harkintavaltaansa taikka käyttäneen sitä väärin tavalla, joka antaisi aihetta tutkia asiaa enempää.

Koska Oulun poliisilaitoksen menettely oli tullut edellä selostetulla ratkaisulla jo arvioiduksi, kantelu ei tältä osin antanut aihetta enempään. Kantelun johdosta hankittiin kaupunginvaltuutettu A:n selvitys ja lausunto kaupunginhallituksen lausunto.

Kaupunginvaltuutettu A:n selvityksessä 15.10.2018 todettiin seuraava.

Pidin valtuuston kokouksessa 10.9.2018 puheenvuoron, jossa vahingossa käytin loukkaavaa sanaa. Sanavalintani oli erittäin sopimaton ja se oli inhimillinen virhe. Pyysin anteeksi tapahtunutta heti samassa kokouksessa. Tulen jatkossa olemaan aiempaa tarkempi puheenvuorojeni sanavalinnoissa.

Oulun kaupunginhallituksen lausunnossa 19.11.2018 § 326 todettiin seuraava.

Kantelija on pyytänyt Eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan, onko kaupunginvaltuutettu [A] ylittänyt kielenkäytössään sen mitä voidaan edellyttää julkista valtaa käyttävältä virkavastuulla toimivalta kaupungin luottamushenki-

löltä. Oulun kaupunkikeskustan puhtaanapitoa koskevassa keskustelussa kaupunginvaltuutettu [A] käytti puheenvuoron, jossa hän kutsui syrjäytyneitä ihmisiä ihmisroskaksi. Kantelijan näkemyksen mukaan [A:n] kielenkäytön asianmukaisuutta ja laillisuutta oululaisia väestöryhmiä ja kaupunkilaisia kohtaan tulee arvioida muun muassa perustuslain 2 Luvun 6 § ja 7 § sekä kuntalain 29 § ja hallintolain 9 § näkökulmista.

Hallintolain mukaan asiallisen kielenkäytön vaatimus edellyttää, ettei kuntalaisiin kohdisteta loukkaavia tai väheksyviä sanontoja. Sanavalintojen välillisesti tai suoraan ilmaisemat asenteet ovat omiaan heikentämään viranomaisten toimintaa kohtaan tunnettua luottamusta ja siten julkisen vallankäytön uskottavuutta.

Perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Jokaisella on oikeus elämäänsä sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen, ja että ketään ei muutoinkaan kohdella ihmisarvoa loukkaavasti.

Luottamushenkilö hoitaa tointa virkavastuulla, ja häneen sovelletaan rikoslain virkarikoksia koskevia säännöksiä. Jos on syytä epäillä, että luottamushenkilö on toimessaan syyllistynyt virkarikokseen tai muuten menetellyt siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, kaupunginhallituksen on vaadittava asianomaiselta selitys sekä tarvittaessa ilmoitettava asiasta valtuustolle. Asiasta on viipymättä tehtävä rikosilmoitus, jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos.

Vastaus kanteluun

Luottamushenkilön asemaa ja vastuuta koskeva lainsäädäntö:

Luottamushenkilön velvoitteista ja vastuista toimessaan säädetään kuntalain 69 ja 85 §:ssä. Myös hallintolain 9.1 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta käyttää asiallista kieltä.

Kuntalain 69.2 §:n mukaan luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla. Lain 85 §:ssä säädetään virheellisestä menettelystä luottamustoimessa. Lainkohdan mukaan: "Luottamushenkilö hoitaa tointa virkavastuulla, ja häneen sovelletaan rikoslain virkarikoksia koskevia säännöksiä. Jos on syytä epäillä, että luottamushenkilö on toimessaan syyllistynyt virkarikokseen tai muuten menetellyt siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, kunnanhallituksen on vaadittava asianomaiselta selitys sekä tarvittaessa ilmoitettava asiasta valtuustolle. Asiasta on viipymättä tehtävä rikosilmoitus, jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos.

Valtuusto voi tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi pidättää luottamushenkilön toimestaan, jollei hän ole itse ilmoittanut vetäytyvänsä luottamustoimesta...Valtuuston on luottamushenkilön toimessaan tekemäksi epäiltyä virkarikosta koskevan esitutkinnan tai oikeudenkäynnin ajaksi pidätettävä luottamushenkilö toimestaan, jos se on kunnan päätöksenteon uskottavuuden ja luotettavuuden turvaamiseksi välttämätöntä ottaen huomioon epäillyn rikoksen vakavuus, mahdollinen toistuvuus ja muut seikat..."

Edellä mainittujen lainkohtien perusteella luottamushenkilö on toimessaan juridisessa, poliittisessa sekä eettisessä vastuussa. Luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja kuntalaisten etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti. Käyttäytymissäännös on toimintaohje, jonka rikkomisesta ei ole säädetty oikeudellisia sanktioita.

Mahdolliset toimenpiteet:

Kokouksen aikana puheenjohtajalla on kuntalain 102 §:n perusteella velvollisuus puuttua esimerkiksi epäasiallisiin puheenvuoroihin ja viime kädessä keskeyttää tai lopettaa kokous. Muutoin kuntalain järjestelmässä ei ole säädetty menettelystä, miten kyseisiä valtuutetun poliittisen ja eettisen vastuun piiriin kuuluvien velvoitteiden laiminlyöntejä voitaisiin käsitellä, ellei kysymys ole muun toimielimen kuin kunnanvaltuuston nauttimasta epäluottamuksesta. Näin ollen kunnanhallitus tai muu toimielin ei voi ottaa arviotavakseen valtuutetun toiminnan asianmukaisuutta kuin pelkästään tilanteissa, joissa on syytä epäillä luottamushenkilön toimessaan syyllistyneen virkarikokseen tai muuhun vakavaan velvollisuuksiensa vastaiseen menettelyyn.

Kunnanhallituksella on siis lakisäätöinen oikeus ja velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin niissä tilanteissa, joissa on syytä epäillä luottamushenkilön syyllistyneen virkarikokseen tai menetelleen toimessaan velvollisuuksiensa vastaisesti. Oikeuskirjallisuudessa käsitteen syytä epäillä on yleisesti tulkittu tarkoittavan sitä, että rikosta on syytä epäillä, kun asioita huolellisesti harkitseva ihminen havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen tulokseen.

Kantelun kohteena olevassa asiassa on kysymys viime kädessä siitä, täyttääkö valtuutettu [A:n] puheenvuorossaan valtuuston kokouksen kyselytunnilla käyttämä sana "ihmisroska" jonkun rikoksen tai rikkomuksen tunnusmerkistön. Todetaan, että valtuutettu [A:n] valtuustossa lausumasta on aiemmin tehty kaksi tutkintapyyntöä poliisille

nimikkeillä kiihottaminen kansanryhmää vastaan ja kunnianloukkaus. Poliisi ei ole aloittanut esitutkintaa kummas-takaan tutkintapyyntöstä sillä perusteella, että [A] puhui yleisellä tasolla eikä puhe kohdistunut keneenkään nimen-omaiseen henkilöön tai lain tarkoittamaan ihmisryhmään.

Kun huomioidaan se, että selvityksen kohteena on valtuutetun puheenvuorossaan käyttämä yksi epäonnistunut sanavalinta, ei asiassa ole syytä epäillä tai osoitettavissa kysymyksessä olevan minkään rikoksen tunnusmerkistön täyttävästä teosta eikä muustakaan vakavasta rikkomuksesta. Oulun kaupunginhallituksella ei ole aihetta arvioida [A:n] menettelyä toisin kuin poliisi ratkaisuihinsa olla aloittamatta esitutkintaa.

Yhteenvetoa:

On selvää, että valtuutettu [A:n] puheenvuorossaan käyttämä nimitys vähäosaista ja päihteitä käyttävistä kaduilla oleskelevista ihmisistä on epäasiallinen eikä täytä luottamushenkilöltä edellytettävää asiallisen ja arvokkaan käyt-täytymisen ja kielenkäytön vaatimusta. [A] on kaupunginhallitukselle antamassaan selvityksessä todennut tämän myös itse ja kertonut käyttäneensä vahingossa loukkaavaa sanaa ja sanavalinta on ollut erittäin sopimaton ja inhi-millinen virhe. [A] myös pyysi anteeksi tapahtunutta heti samassa kokouksessa.

Kokonaisuutena arvioiden asiassa on kysymys luottamushenkilön moraalisen ja eettisen vastuun piiriin kuuluvasta arvioinnista, ei tarkoituksellisesta ja vakavasta virheellisestä menettelystä luottamustoimessa, johon olisi tarvetta tai mahdollista puuttua hallinnollisin toimenpitein.

Esittelijä
Kaupunginjohtaja [nimi]

Päätösesitys
Kaupunginhallitus antaa apulaisoikeusasiamiehen selitys- ja selvityspyyntöön yllä olevan vastauksen ja toteaa, että asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Päätös
Päätösesitys hyväksyttiin.

3 RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 1 §:n 2 momentin mukaan Suomen valtiosääntö on vahvistettu tässä perustus-laissa. Valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapauden ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa.

Perustuslain 2 luvussa säädettyihin perusoikeuksiin kuuluu 6 §:ssä säädetty yhdenvertaisuus ja 7 §:ssä säädetty oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä lain 21 §:ssä säädetty oikeusturva. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan muun ohella hyvän hallinnon takeet vahvistetaan lailla.

Perusoikeusuudistuksen esitöiden yksityiskohtaisten perustelujen (HE 309/1993 vp, s. 42) mu-kaan vaatimus ihmisarvon loukkaamattomuudesta ilmaisee perustavanlaatuisen oikeuksien yleisinhimillisen perustan. Ainakin kaikkein perustavimpia ihmisyyksilön oikeuksia voidaan pitää perimmältään valtion tahdosta ja myös kulloisestakin oikeusjärjestyksestä riippumattomina. Li-säksi ihmisarvon käsite viittaa kaikkien ihmisyyksilöiden periaatteelliseen yhdenvertaisuuteen. Maininta yksilön oikeuksien ja vapauden turvaamisesta korostaa puolestaan perusoikeuksien keskeistä asemaa Suomen valtiosäännössä. Sanonnan piiriin kuuluu myös monien muiden oi-keuksien käytön perustana oleva yksilön itsemääräämisoikeus eli vapaus määrätä itsestään ja toimistaan.

Hallintolaissa säädetään hyvän hallinnon perusteista ja hallintoasiassa noudatettavasta menet-telystä. Lain 9 §:ssä säädetään hyvän kielenkäytön vaatimuksesta. Pykälän 1 momentin mu-kaan viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Hallintolain esitöissä (HE 72/2002 vp) todetaan hyvän kielenkäytön-vaatimuksesta muun ohella, että asiallisen, selkeän ja ymmärrettävän kielenkäytön vaatimukseen kuuluu sellainen ilmaisu-tapa, jonka perusteella hallinnon asiakkaan voidaan olettaa yksiselitteisesti ymmärtävän asian sisällön ja saavan siitä asian laatuun nähden riittävästi tietoa. Säännös edellyttää esitystavalta siten sekä kielellistä selkeyttä että sisällöllistä ymmärrettävyyttä. Kielenkäytön asiallisuus merkitse myös sitä, ettei hallinnon asiakkaaseen kohdisteta loukkaavia tai väheksyviä sanontoja.

Kuntalain 69 §:ssä säädetään kunnan luottamushenkilöistä. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan luottamushenkilöitä ovat valtuutetut ja varavaltuutetut, kunnan toimielimiin valitut jäsenet, kunnan kuntayhtymän toimielimiin valitsevat jäsenet sekä muut kunnan luottamustoimiin valitut henkilöt. Pykälän 2 momentin mukaan luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla.

Kuntalain 85 §:ssä säädetään virheellisestä menettelystä luottamustoimessa. Pykälän 1 momentin mukaan luottamushenkilö hoitaa tointaan virkavastuulla, ja häneen sovelletaan rikoslain (39/1889) virkarikoksia koskevia säännöksiä. Pykälän 2 momentin mukaan, jos on syytä epäillä, että luottamushenkilö on toimessaan syyllistynyt virkarikokseen tai muuten menetellyt siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, kunnanhallituksen on vaadittava asianomaiselta selitys sekä tarvittaessa ilmoitettava asiasta valtuustolle. Asiasta on viipymättä tehtävä rikosilmoitus, jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos.

Oikeuskirjallisuudessa (Harjula – Prättälä: Kuntalakia – Taustat ja tulkinnat, Helsinki 2015, s. 468-473) on todettu muun ohella seuraavaa kunnan luottamushenkilöistä:

1. LUOTTAMUSTOIMEN TUNNUSMERKIT. Luottamushenkilöillä on keskeinen asema edustukselliseen demokratiaan perustuvassa kunnallisessa päätöksenteossa. Ylintä päätösvaltaa käyttävät luottamushenkilöt. Viranhaltijat ja työntekijät toimivat luottamushenkilötoimielinten alaisina. Luottamustoimen tunnusmerkkejä ovat seuraavat:
 - Vapaaehtoisuus. Luottamustoimen - valtuustoehdokkuutta lukuun ottamatta – hoitaminen oli aiemmin eräänlainen kansalaisvelvollisuus. Luottamustoimesta oli oikeus kieltäytyä vain laissa säädetyillä perusteilla. *Kuntalain* 70 §:n mukaan luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan.
 - Erottamattomuus. Luottamushenkilö ei yleensä ole erotettavissa kesken toimikautensa. Poikkeus on 34 §:ssä säädetty kaikkien toimielimeen kuuluvien luottamushenkilöiden, toimielimen puheenjohtajiston sekä pormestarin ja apulaispormestarin erottaminen epäluottamuksen perusteella (ns. sovellettu parlamentarismi). Pormestaria ja apulaispormestaria lukuun ottamatta yksittäistä luottamushenkilöä ei voida erottaa muuten kuin rikoksen perusteella (86 §).
 - Määräaikaisuus. Erottamattomuuden vastapainona luottamustoimi on määräaikainen. Luottamushenkilö valitaan toimeensa asianomaisen toimielimen toimikaudeksi. Valtuutetun toimikausi on neljä vuotta. Muiden toimielinten toimikaudesta päättää yleensä valtuusto (32 §).
 - Vaalikelpoisuus. Luottamushenkilön on täytettävä tietyt edellytykset voidakseen toimia kunnan luottamushenkilönä (71 §). Näiden yleisten edellytysten lisäksi eri toimielimiin on säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia tai rajoituksia (72-77 §).
 - Virkavastuu. Luottamushenkilö on toimessaan rikosoikeudellisessa virkavastuussa (85 § ja rikoslain 40:11 §), ja häneen sovelletaan rikoslain 40 luvun virkarikoksia koskevia säännöksiä (ks. 85 §:n selitys).
 - Poliittinen vastuu. Luottamushenkilö on poliittisessa vastuussa valitsijoilleen ja edustamalleen puolueelle, järjestölle tai ryhmälle.

Luottamustoimen tunnusmerkkinä voidaan pitää myös eettistä vastuuta. Laissa on luottamushenkilön käyttäytymistä koskeva säännös (69.2 §), jossa korostetaan toimen hoitamisen moraalisia ja eettisiä arvoja.

5. LUOTTAMUSHENKILÖN KÄYTTÄYTYMISSÄÄNNÖS (2 MOM.). Kuntalakiin on aiempaa lakia vastaavasti otettu luottamushenkilön käyttäytymistä koskeva yleinen säännös. Vastaavia viranhaltijaa koskevia käyttäytymisnormeja on viranhaltijalain 17 §:ssä.

Säännös koskee luottamushenkilön toimintaa luottamustoimessaan. Luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden parasta sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla. Luottamushenkilön edellytetään kohtelevan asukkaita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Hänen käytöksensä ei saa olla yleisesti hyväksytyjen käytösnormien vastaista.

On kuitenkin selvää, että luottamustehtävän poliittinen luonne jo sinänsä merkitsee, että henkilöt suhtautuvat asioihin ja niiden hoitamiseen eri tavalla. Käyttäytymissäännös onkin ymmärrettävä toimintaohjeeksi, joka korostaa toiminnan moraalisia ja eettisiä arvoja. Oikeudellisia sanktioita säännöksen rikkomisesta ei voine seurata.

Myöhemmin oikeuskirjallisuudessa todetaan virheellisestä menettelystä luottamustoimessa (s. 546-547) muun ohella seuraavaa:

Virkarikoksen ja virheellisen menettelyn arviointi ja toimenpiteisiin ryhtyminen on ensisijaisesti kunnanhallituksen tehtävä. Kunnanhallituksen tietoon saatetun tai muuten tulleen "todennäköisen" epäilyn johdosta asianomaiselta on vaadittava selitys. Selityksen antamiseen on hallintolain nojalla varattava kohtuullinen määräaika. Jos kunnanhallitus selityksen perusteella toteaa, ettei asia vaadi enempiä toimenpiteitä, asia voidaan jättää sillensä.

Jos lisätoimenpiteet ovat tarpeen, asiasta on ilmoitettava valtuustolle. Samalla kunnanhallitus voi esittää valtuuston harkittavaksi jatkotoimenpiteitä, esimerkiksi rikosilmoituksen tekemistä. Jos kysymyksessä harkitaan olevan "ilmeinen" virkarikos, kunnanhallituksen on viipymättä tehtävä rikosilmoitus.

Kaupunginvaltuutetun menettelyn oikeudellinen arviointi

Oulun kaupunginvaltuuston kokouksessa 10.9.2018 § 70 valtuuston kyselytunnilla käsiteltiin valtuutettu Kalervo Ukkolan valtuustokyselyä "Oulun keskustan kävelykatujen siivous ja siisteys". Kyselyssä todettiin, että Rotuaarin, kauppakeskus Valkean ympäristön, Torin seudun ja muun kävelykeskustan epäsiisteys vähentää muuten kesäisin vilkkaan keskustan viihtyisyyttä ja vetovoimaa. Valtuutettu tiedusteli, millaista toimintaa on suunniteltu Oulun kävelykeskustan katupinnan puhdistukseen ja roskien vähentämiseen. Kunnossapitopäällikkö vastasi kyselyyn valtuuston kokouksessa. Tässä yhteydessä valtuutettu A käytti puheenvuoron, jossa hän tiedusteli, mitä Oulun kaupunki aikoo tehdä sille ihmisroskalle, jota siellä on yllättävän paljon, hän tarkoitti niitä vähäosaisia ihmisiä, jotka käyttävät ammattimaisesti alkoholia, huumeita, päihteitä ja ovat ottaneet Isokadun nyt kodikseen.

Valtuutettu A:n kaupunginhallitukselle antaman selvityksen mukaan hän piti puheenvuoron, jossa hän käytti vahingossa loukkaavaa sanaa. Hän piti sanavalintaansa erittäin sopimattomana ja totesi sen olleen inhimillinen virhe. Hän oli pyytänyt anteeksi tapahtunutta heti samassa kokouksessa.

Oulun kaupunginhallituksen lausunnossa todettiin, että sillä on lakisääteinen oikeus ja velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, jos on syytä epäillä luottamushenkilön syyllistyneen virkarikokseen tai muuten menetellyt velvollisuuksiensa vastaisesti. Kaupunginhallituksen mukaan asiassa oli kysymys siitä, täyttikö valtuutettu A:n kyselytunnilla käyttämä sana "ihmisroska" jonkun rikoksen tai rikkomuksen tunnusmerkistön. Kaupunginhallitus viittasi siihen, että poliisille tehdyt tutkintapyyntö eivät johtaneet esitutkinnan toimittamiseen. Kaupunginhallitus totesi, että kun otetaan huomioon, että selvityksen kohteen on valtuutetun puheenvuorossaan käyttämä yksi epäonnistunut sanavalinta, asiassa ei ollut osoitettavissa minkään tunnusmerkistö täyttämää rikosta tai muutakaan vakavaa rikkomusta. Kokonaisuutena arvioiden asiassa oli kaupunginhallituksen mukaan kysymys luottamushenkilön moraalisen ja eettisen vastuun piiriin kuuluvasta arvioinnista, ei tarkoituksellisesta ja vakavasta virheellisestä menettelystä luottamustoimessa. Näillä perusteilla kaupunginhallituksen mukaan menettelyyn ei ollut tarvetta puuttua hallinnollisin toimin.

Arvioin kaupunginvaltuutetun menettelyä seuraavasti.

Luottamushenkilö hoitaa tointaan virkavastuulla ja häneen sovelletaan rikoslain virkarikoksia koskevia säännöksiä. Tässä asiassa on kysymys luottamushenkilön menettelystä luottamustoimessaan eli kaupunginvaltuutettu A:n kaupunginvaltuustossa käyttämän puheenvuoron arvioinnista.

Kuntalain mukaan, jos todennäköisin perustein voidaan epäillä, että luottamushenkilö toimesaan on syyllistyneen virkarikokseen tai muuten menetellyt siinä velvollisuuksien vastaisesti, kunnanhallituksen on vaadittava asianomaiselta selvitys sekä tarvittaessa ilmoitettava asiasta valtuustolle.

Kaupunginvaltuutettu A selvityksessään piti sanavalintaansa sopimattomana ja inhimillisenä virheenä. Hän oli pyytänyt sitä anteeksi heti valtuuston kokouksessa. Oulun kaupunginhallitus arvioidessaan valtuutettu A:n menettelyä piti hänen puheenvuorossaan käyttämää sanavalintaa epäasiallisena ja totesi, ettei se täyttänyt luottamushenkilöltä edellyttävää asiallista ja arvokasta käyttäytymistä eikä kielenkäytön vaatimusta. Kokonaisuutena arvoituna kaupunginhallitus arvioi, ettei menettelyyn ollut kuitenkaan aihetta puuttua hallinnollisin toimin.

Valtuutettu A ja kaupunginhallitus ovat arvioinneissaan keskittyneet valtuutettu A:n yksittäiseen sanavalintaan hänen käyttäessä valtuustossa puheenvuoron ja pitäneet sitä virheellisenä ja loukkaavana. Mielestäni kuitenkin kaupunginvaltuutettu A:n menettelyä arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös se, missä asiayhteydessä hän tätä loukkaavaa sananvalintaa käytti. Kysymys oli valtuustokyselystä, jossa arvosteltiin kaupungin keskustan katujen roskaisuutta ja epäsiisteyttä. Kyselyssä pyydettiin selvitystä siitä, mihin toimenpiteisiin ryhdytään kävelykatupintojen puhdistamiseen ja roskien poistamiseen. Kyselyyn vastasi kaupungin kunnossapitopäällikkö. Valtuutettu A esitti tämän asian käsittelyn yhteydessä kysymyksen siitä, mitä tehdään sille ihmisroskalle, joka oleilee kyseisellä katualueella. Hän puheenvuorossaan tarkoitti niitä vähäosaisia ihmisiä, jotka käyttävät ammattimaisesti alkoholia, huumeita, päihteitä ja ovat ottaneet kadun nyt kodikseen. Mielestäni kysymys ei ollut vain yksittäisestä leimaavasta sanavalinnasta, vaan myös siitä, että se esitettiin käsiteltäessä kävelykatupintojen puhdistamista ja roskaisuutta. Puheenvuoro oli kokonaisuudessaan tässä asiayhteydessä esitettynä epäasiallinen, epäkunnioittava ja loukkaava.

Kiinnitän kaupunginvaltuutettu A:n ja kaupunginhallituksen huomiota siihen, että Suomen perustuslaki turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapauden ja oikeudet sekä velvoittaa edistämään oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa. Nämä vaatimukset ilmentävät jokaiselle kuuluvien perustavanlaatuisten oikeuksien perustan.

Kaupunginvaltuutettu A:n menettelyn arviointi ja toimenpiteisiin ryhtyminen oli ensisijaisesti kaupunginhallituksen tehtävä. Minulla ei ole perusteita epäillä, että kaupunginhallitus arvioidessaan kaupunginvaltuutettu A:n virheellistä menettelyä luottamustoimessaan olisi sinänsä ylittänyt sille lain mukaan kuuluvan harkintavallan tai käyttänyt sitä väärin. Saatan kuitenkin edellä esittämäni käsityksen kaupunginvaltuutettu A:n virheellisestä menettelystä luottamustoimessa kaupunginvaltuutettu A:n ja kaupunginhallituksen ja tietoon.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen kaupunginvaltuutettu A:n virheellisestä menettelystä luottamustoimessa kaupunginhallituksen ja hänen tietoonsa.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuutettu A:lle.